

Asia: VN/26031/2020-VM-5

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

VTJ-lain muutokset

- Näettekö ehdotetun VTJ-lain muutoksen tehokkaaksi keinoksi vähentää tietoturvaloukkausten uhreille aiheutuvaa vahinkoa? Onko muita tehokkaampia keinoja vähentää uhreille aiheutuvaa vahinkoa?
- Viitaten kappaleeseen 4.1. keskeisistä ehdotuksista, tulisiko selvitysvastuun jakautumisesta säätää henkilötunnuksen muuttamista hakevan ja Digi- ja väestötietoviraston välillä? Tulisiko Digi- ja väestötietovirastolle säätää jokin erityinen tiedonsaantioikeus vireillä olevaan rikosasiaan liittyvistä tiedoista siinä tapauksessa, että selvitysvastuun jakautumisen katsottaisiin edellyttävän nykyistä laajempaa tiedonsaantioikeutta?

Ehdotetun VTJ-lain muutos, jonka keskeinen sisältö on helpottaa henkilötunnuksen muuttamista, vähentää tietoturvaloukkausten uhreille aiheutuvaa vahinkoa varsin rajallisesti. Henkilötunnuksen muuttaminen on näkemyksemme mukaan työläs ja kustannuksia aiheuttava prosessi sekä tietoturvaloukkauksen uhrille itselleen että viranomaisille ja muille henkilötunnusta laajasti käyttäville tahoille kuten työeläkevakuuttajille. Henkilötunnuksen muuttaminen ei poista kaikkia henkilötunnuksen väärinkäytöksen mahdollisuuksia. Lisäksi henkilötunnuksen väärinkäyttö voi jatkua henkilötunnuksen muutoksen jälkeenkin, koska henkilötunnuksen muutos on hidas prosessi ja tiedon välittäminen kaikille henkilötunnusta käyttäville tahoille tapahtuu viiveellä ja eriaikaisesti.

Henkilötunnusta ei ole tarkoitettu henkilöiden tunnistamiseen, vaan yksilöimiseen. Siten nykyiset henkilötunnuksen väärinkäyttöön liittyvät riskit liittyvätkin nimenomaan digitaalisten palveluiden luomiin uusiin riskeihin. Siten henkilötunnuksen vaihtamisen käyttöalan laajentamisen sijaan tulee pyrkiä estämään henkilötunnuksen väärinkäyttöön liittyviä tilanteita ja lisätä vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöä.

Kevan näkemyksen mukaan kannatettavaa on, kuten esityksessä mainitaan, että tunnuksen muuttamisen väärinkäytösuhan tilanteessa tulisi aina tapahtua henkilön omasta hakemuksesta. Esityksen mukaan henkilö on itse parhaassa asemassa arvioimaan, ovatko haitat tai mahdolliset haitat sellaisia, että tunnuksen muuttamisesta aiheutuvat vaikutukset ja kustannukset ovat hänen kohdallaan perusteltuja. Kuitenkin lopullisen päätöksen henkilötunnuksen muuttamisesta tekisi Digi- ja väestötietovirasto. Tämän vuoksi katsomme, että Digi- ja väestötietovirastolle tulisi säätää erityinen tiedonsaantioikeus vireillä olevaan asiaan liittyvistä tiedoista.

Vaikutusten arviointi

- **Keskeiset kehitys- ja tarkennuskohteet esityksen vaikutusten arvioinnin osalta (esimerkiksi vaikutukset tietoja käsittelevien tiedonhallintaan ja tietoaaineistojen muodostamiseen tai vaikutukset asiakkaisiin, mikäli asiakas ei ole toteuttanut hänen vastuullaan olevia toimenpiteitä).**

Nykyisen voimassa olevan VTJ-lain hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa henkilötunnuksen muuttamisesta on todettu, että kerran annettu henkilötunnus on tarkoitettu muuttumattomaksi ja pysyväksi ja että tunnuksen muuttamisen edellytykset on lueteltu laissa tyhjentävästi. Perusteluiden mukaan tunnuksen muuttaminen olisi lähtökohtaisesti poikkeuksellinen turvaamistoimi. Kevan ja muut työeläkealan järjestelmät on luotu tämän periaatteen valossa.

Nykyisellään henkilötunnusten muuttaminen on poikkeuksellista ja henkilötunnuksen vaihtamista järjestelmissä ei ole automatisoitu. Henkilötunnusmuutosten merkittävä lisääntyminen aiheuttaisi paljon manuaalista työtä ja siten kustannuksia. Nyt esitetyn perusteella tulevaisuudessa vaihtoehtona manuaaliselle henkilötunnusten vaihtamiselle on mahdollisesti arvioitava merkittäviä investointeja henkilötunnusten automaattiseen vaihtamiseen järjestelmissä.

Esitysluonnoksessa ei ole esitetty arvioita, kuinka paljon henkilötunnusten vaihtaminen lisääntyisi lainmuutoksen myötä. Mikäli henkilötunnuksia jatkossa vaihdetaan vuosittaisten yksittäisten muutosten sijaan esimerkiksi tuhansia tai kymmeniä tuhansia, on kyse merkittävästä kustannuksista. Lisäksi manuaaliseen käsittelyyn liittyy aina inhimillisten virheiden riski.

Yleiset kommentit

- **Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta**

Keva katsoo, että tietoturvaloukkauksien uhreille aiheutuvaa vahinkoa tulee ensisijaisesti estää muilla keinoilla kuin henkilötunnuksen muuttamisella. Henkilötunnuksen muuttaminen tulisi tehdä vain tapauksissa, joissa sille on painavat perustelut ja joissa se on viimesijainen keino torjua tietoturvaloukkausten uhreille aiheutuvaa vahinkoa.

Rantanen Jussi-Pekka
Keva

Salo Salla
Keva - Juridiset palvelut, Keva